

Jutrzenka

Bądź z serca pozdrowiona ojczysta święta mowo!

WYBORY PREZYDENCKIE W REPUBLICE MOŁDAWII

Andrzej Duda gratuluje
Mai Sandu i zaprasza do Polski

102. ROCZNICA ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI PRZEZ POLSKĘ

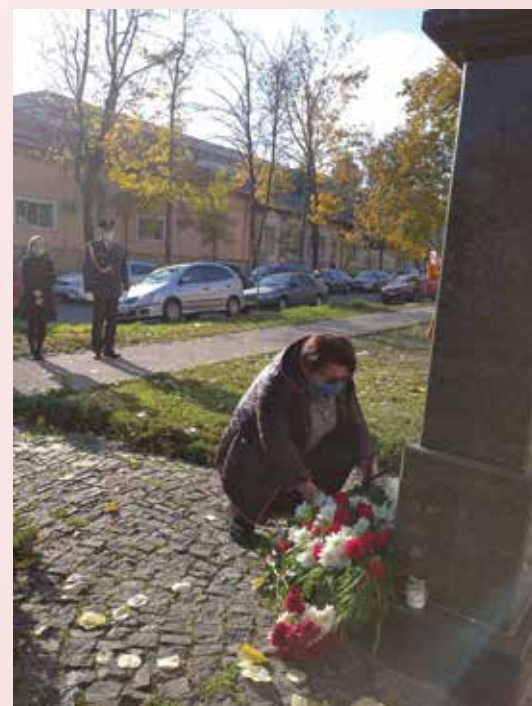
Obchody w Kiszyniowie

ODZNAKA
„ZASŁUŻONY DLA KULTURY POLSKIEJ”
dla księży z Naddniestrza

„Polacy Budziaka” świętują
15-lecie

Z okazji Narodowego Święta Niepodległości Polski
Ambasador RP Bartłomiej Zdaniuk,
pracownicy Ambasady
i przedstawiciele Polonii moldawskiej
złożyli kwiaty pod popiersiem
Marszałka Józefa Piłsudskiego w Kiszyniowie.

zdjęcia: Angela Furnica, www.facebook.com

Życzenia Ministra spraw zagranicznych RP Szymona Szynkowskiego vel Sęk dla Polonii i Polaków z Zagranicy z okazji Narodowego Święta Niepodległości

**Droga Polonio!
Droży Polacy z bliskich i odległych stron świata!
Szanowni Państwo!**

Odzyskanie niepodległości przez Polskę w dniu 11 listopada 1918 r. było ziszczeniem marzeń kilku pokoleń Polaków. Spełniły się nadzieje i oczekiwania całego narodu, powstańców listopadowych i styczniowych, emigrantów, zesłańców. 102 lata temu spełniły się sny o niepodległej, wolnej ojczyźnie.

Po 123 latach rozbiorów, karania za mówienie po polsku, rusyfikacji, zsyłek na Sybir, germanizacji, Polacy odzyskali swój dom, odzyskali Orła Białego, odzyskali biało-czerwoną flagę. Od tego dnia nie musieli się obawiać bycia Polakiem, bycia patriotą.

11 Listopada to także okazja do uczczenia wszystkich tych, którzy przyczynili się do tego, że dziś żyjemy w niepodległej i wolnej Polsce: powstańców śląskich i wielkopolskich, obrońców ojczyzny w 1920 r., bohaterskich żołnierzy września 1939 r., walczących na frontach II wojny światowej, heroicznych powstańców warszawskich, a także działaczy późniejszej opozycji antykomunistycznej.

Z dumą stwierdzam, że na przestrzeni dziejów Polonia zawsze wspierała Polskę. W różnych okresach naszej historii popierała polskie dążenia do odzyskania niepodległości i pełnej suwerenności. Zabiegała o polskie członkostwo w NATO i Unii Europejskiej. Polonia dbała też o to, by nasz głos był słyszany na arenie międzynarodowej. Nasi rodacy przechowywali i pielęgnowali polskie wartości – przywiązanie do wolności, tradycji polskiej i Kościoła. Polska to wielkie zaangażowanie pamięta i jest za okazaną pomoc wdzięczna.

Dziś, podobnie jak większość państw świata, nasza ojczyzna zmaga się z nowym zagrożeniem, jakie stanowi pandemia koronawirusa. Jeszcze w ubiegłym roku masowo uczestniczyliśmy, zarówno w Polsce, jak i na całym świecie w licznych uroczystościach upamiętniających rocznicę odzyskania niepodległości – świętowaliśmy Niepodległą z uśmiechem na twarzy, zmęczeni po Biegu Niepodległości, przygotowując z najmłodszymi biało-czerwone kotyliony czy po prostu wspólnie śpiewając Mazurka Dąbrowskiego. Obecnie druga fala pandemii, rygor, ograniczenia w podróżach, obostrzenia sanitarne, przyniosły nową sytuację w naszym życiu społecznym i prywatnym. W tej sytuacji w sposób szczególnie odczuwamy potrzebę narodowej wspólnoty, bezpośredniego kontaktu, wymiany myśli, dbałości o relacje i łączące nas więzi.

W tych niełatwych okolicznościach dumą napawa postawa wielu naszych Rodaków, którzy pomimo trudności organizują pomoc potrzebującym w walce z epidemią niezależnie od szerokości geograficznej. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wspiera solidarnie działania pomocowe Polonii w ramach Akcji „Polonia4Neighbours”. Budzi nadzieję fakt, że Polacy angażują się obywatelsko, oddolnie, wspierają lokalne społeczności, są wrażliwymi i solidarnymi sąsiadami. Za tę solidarność i pomoc dziękujemy.

Niech w tym szczególnym okresie jednoczące i wzmacniające duchowo słowa wypowiedziane przez ojca naszej niepodległości Marszałka Józefa Piłsudskiego pozostaną dla nas ważną wskazówką: „Z szanowania wzajemnego wypływa moc wielka w chwilach trudnych”.

Z okazji Narodowego Święta Niepodległości życzę Państwu przede wszystkim dużo zdrowia, siły i nadziei na drodze ku lepszej wspólnej przyszłości!

Niech żyje Polska! Niech żyje Niepodległa!

w numerze:

- **Wydarzenia:** 102. rocznica odzyskania niepodległości przez Polskę 2
- **Wiadomości:**
 - Wybory prezydenckie w Mołdawii 4
 - VII Zjazd Federacji Mediów na Wschodzie 6
- **Fotoreportaż:** Piknik Rodzinny Polaków Gagauzji 7
- **Aktualności:**
 - Obchody Święta Niepodległości w środowiskach polonijnych 8
 - Odznaczenia dla polskich księży w Naddniestrzu 10
 - Polska pomoc dla wsi Tyrnowa i Gagauzji 12
- **Temat z okładki:** Zespół „Polacy Budziaka” świętują 15-lecie 14
- **Aktualności:**
 - O św. Janie Pawle II w Słobodzie-Raszków 16
 - Pamięć o tych, którzy odeszli 17
- **Fotorelacja:** Na polskich cmentarzach w Kiszyniowie i Sorokach 18
- **Tradycje znane i te zapomniane:** Zaduszki 20
- **Światelko pamięci:** Ks. Henryk Soroka SCJ 22
- **Nie ma kryzysu ludzkich serc** 23
- **Felieton:** Pieriestrojka 24
- **Klub Mądrej Sówki** 25
- **Uczymy się polskiego** 25
- **Polska jest piękna:** Niezwykłe polskie cmentarze 26

Zdjęcie na okładce z archiwum
Stowarzyszenia Polaków Gagauzji

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach Zadania publicznego
dotyczącego pomocy Polonii
i Polakom za granicą

KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW

POMOC
POLAKOM
NA WSCHODZIE

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów
i nie może być utożsamiana z oficjalnym
stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”.

W drugiej turze wyborów prezydenckich w Mołdawii zwyciężyła była premier Maia Sandu

W niedzielę, 15 listopada br. w Mołdawii odbyła się druga tura wyborów na prezydenta republiki. Obywatele kraju wybierali głowę państwa na najbliższe cztery lata. Rywalem Mai Sandu był ubiegający się o drugą kadencję Igor Dodon. Przewodniczącą partii „Działanie i solidarność” poparło 57,75% wyborców w kraju, na Dodona swój głos oddało 42,25% uprawnionych do głosowania.

Wybory odbyły się przy wysokiej frekwencji – 52,59%. Podobnie jak w pierwszej turze, która miała miejsce 1 listopada 2020 r., obserwowano nienotowaną wcześniej wyborczą mobilizację mołdawskiej diaspory, głównie w państwach Europy Zachodniej. Poza granicami kraju Maia Sandu zdobyła 260 tys. głosów, co na 2,5 mln uprawnionych do głosowania jest znaczącym poparciem. Poparcie dla niej wśród obywateli mieszkających poza krajem osiągnęło 88%. Gdyby głosowanie odbywało się wyłącznie na obszarze Mołdawii, to jej zwycięstwo byłoby mniej imponujące, bo jedynie trzyprocentowe. Wśród głosujących mieszkańców Naddniestrza, samostanowienia „republiki”, jej rywal uzyskał 85,8% głosów.

Sandu, kierująca obecnie centroprawicową Partią „Działanie i solidarność” (PAS), w przeszłości była m.in. minister edukacji w rządzie Vlada Filata, a także premierem w nietypowej kilkumiesięcznej koalicji z socjalistami – ten eksperyment zakończył się wotum nieufności dla niej jako szefowej rządu.

Swoją kampanię była premier i ekonomistka Banku Światowego prowadziła na kontrze do tego, czym zmęczeni byli Mołdawianie – korupcji, nadużyć, pogarszającej

się sytuacji gospodarczej i nieskutecznej walki z epidemią koronawirusa (PKB Mołdawii spadło aż o 14%). Pod hasłem „Czas do brych ludzi” wzywała rodaków do wspólnej budowy europejskiej Mołdawii – bez oligarchów i korupcji.

Dodon, który jest nieformalnym liderem mołdawskich socjalistów, reklamował swoją kandydaturę jako „wybór stabilności”. Prowadził politykę zorientowaną na bliskie relacje z Rosją. Jego zdaniem kluczowe były właśnie takie argumenty, a nie tradycyjny dylemat geopolityczny – Zachód czy Rosja.

Dodon niejednokrotnie używał, mówiąc o Sandu, tradycyjnych na obszarze poradzieckim argumentów – idzie na pasku Zachodu, chce oddać mu mołdawską gospodarkę, zerwać relacje z Rosją, ograniczyć rolę języka rosyjskiego.

Oponenci zarzucali Sandu, że jest zwolenniczką zjednoczenia Mołdawii z Rumunią. Ona sama mówiła, że „jako obywatelka” zagłosowałaby „za”, ale jest to kwestia wyboru obywateli (z sondaży wynika, że zjednoczenie Mołdawii z Rumunią popiera obecnie ok. 30% obywateli Mołdawii).

Maia Sandu zapowiada polepszenie stosunków z najbliższymi sąsiadami: Ukrainą i Rumunią. Dodon zraził Kijów, uznając rosyjską aneksję Krymu (parlament jednak nie pozwolił mu uczynić tego oficjalnie). Bukareszt z kolei wszyscy prorosyjscy politycy kraju uważają za główne zagrożenie swego bytu. Ale Rumunia jest wraz z Rosją najważniejszym partnerem handlowym i dawcą różnych form pomocy. Prezydentura Dodona bardzo utrudniała rozwijanie nawet kontaktów gospodarczych. Była premier zaś podkreśla, że Mołdawianie mówią po rumuńsku, mimo

że w konstytucji za język kraju uznano mołdawski. Wypowiedzi na temat języka też były powodem oskarżeń o nacjonalizm.

Sandu, której głównym postulatem wyborczym była walka ze skorumpowanymi układami wśród mołdawskich elit, nie będzie miała łatwego zadania. Przede wszystkim z powodów politycznych. Mołdawia jest republiką parlamentarną, w której pełnomocnictwa prezydenta są dość ograniczone. Obecny rząd, na czele którego stoi były doradca prezydenta Ion Chicu nadal ma większość, a socjaliści, partia z której się on wywodzi, właśnie zaproponowali Dodonowi objęcie kierownictwa formacji i rozpoczęcie walki o utrzymanie rządu we własnych rękach. Kolejnym problemem, z którym już następnego dnia po zaprzysiężeniu (23 grudnia) będzie musiała się mierzyć nowa mołdawska prezydent będzie próba ułożenia relacji z Rosją, co jest tym istotniejsze, że umowa na dostawy rosyjskiego gazu, który pokrywa 100% zapotrzebowania kraju, kończy się z końcem tego roku, a nowego porozumienia nie ma. Jego osiągnięcie będzie tym trudniejsze, że na Mołdawii ciąży nadal nierozwiązana kwestia wielomiliardowego (w dolarach) długu wobec Gazpromu, który dostarcza od lat gazu firmom z Naddniestrza, uważając, że zobowiązania, jako, że nie jest to „państwo” cieszące się międzynarodowym uznaniem, winien pokrywać Kiszyniów.

Jak uważają mołdawscy politolodzy i komentatorzy w najbliższych miesiącach dominowały będą kwestie związane z polityką wewnętrzną i próbą doprowadzenia do zmiany rządu kontrolowanego obecnie przez prorosyjskich socjaldemokratów.

źródło: wpolityce.pl, rp.pl

OŚWIADCZENIE MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ NT. WYBORÓW PREZYDENCKICH W REPUBLICIE MOŁDAWII

Polska odnotowuje spokojny przebieg obu tur wyborów prezydenckich w Republice Mołdawii. Zwycięstwo kandydatki proeuropejskiej opozycji, byłej premier Mai Sandu przyjmujemy z uznaniem, jako jasny wybór mołdawskiego społeczeństwa na rzecz demokratycznego rozwoju i pełnego przezwyciężenia negatywnych skutków lat sowieckiej dominacji, a następnie niepełnej transformacji.

Mamy nadzieję na nadanie nowej dynamiki reformom, realizowanym w Republice Mołdawii przy wsparciu UE w ramach Partnerstwa Wschodniego, i ich pełną implementację. Ufamy, że w ten sposób uda się położyć silne fundamenty pod konkurencyjną gospodarkę, co zapewni w przyszłości dobrobyt społeczeństwu mołdawskiemu. Polska deklaruje gotowość do pełnej współpracy z prezydent-elekt Maią Sandu i rządem Republiki Mołdawii celem umocnienia pozycji tego państwa w ramach współpracy państw europejskich.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Prezydent Andrzej Duda pogratulował Mai Sandu wyboru na urząd prezydenta Mołdawii

O powyborczej atmosferze, sytuacji geopolitycznej oraz europejskich aspiracjach Republiki Mołdawii Prezydent RP Andrzej Duda rozmawiał z Prezydent elekt Republiki Mołdawii Maią Sandu.

„Z okazji wyboru na urząd Prezydenta Republiki Mołdawii pragnę złożyć Pani serdeczne gratulacje, a także przesłać najlepsze życzenia sukcesów w pełnieniu tej odpowiedzialnej i zaszczytnej misji” – czytamy w depeszy gratulacyjnej.

Była premier Mołdawii Maia Sandu wygrała wybory prezydenckie z wynikiem 57,75% głosów i będzie pierwszą w historii kobietą w fotelu prezydenta.

Zdaniem Andrzeja Dudy narody Polski i Mołdawii „łączy przyjaźń i zaufanie, wspólne poszanowanie wartości demokratycznych i wolności, a także budowane na przestrzeni wielowiekowych kon-

taktów więzi kulturalne, historyczne i społeczne”.

„Nasze kraje blisko współpracują w ramach Partnerstwa Wschodniego. Polska niezmiennie pozostaje orędownikiem zacieśniania dialogu Mołdawii z Unią Europejską i jest gotowa w dalszym ciągu udzielać administracji i społeczeństwu Republiki Mołdawii wsparcia w jej dążeniach proeuropejskich” – napisał prezydent.

Wyraził nadzieję, że prezydentura Sandu będzie „okresem

dalszego pogłębiania dwustronnego dialogu Polski i Mołdawii we wszystkich obszarach naszej współpracy, w tym na niwie politycznej, ekonomicznej, edukacyjnej i kulturalnej”. „W tym kontekście już dziś serdecznie zapraszam Panią Prezydent do złożenia wizyty w Rzeczypospolitej Polskiej w pierwszym dogodnym terminie” – dodał.

źródło: www.prezydent.pl
dorzeczy.pl

VII Zjazd Federacji Mediów Polskich Na Wschodzie

WWarszawie 6 listopada 2020 r. odbył się VII Zjazd Federacji Mediów Polskich na Wschodzie. Za pośrednictwem internetu wzięli w nim udział przedstawiciele ponad 50. polskich redakcji, w tym redakcja pisma Polaków w Republice Mołdawii „Jutrzenka”.

Spotkanie zostało zorganizowane przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie” oraz Fundację „Wolność i Demokracja”. Projekt jest współfinansowany przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą.

Federacja Mediów Polskich została powołana do życia podczas konferencji medialnej, która odbyła się w Senacie RP w dniach 24-25 września 2013 r. z udziałem przedstawicieli blisko 20 redakcji polskich oraz polonijnych portali, gazet, czasopism, programów telewizyjnych i radiowych działających na Wschodzie.

Głównymi celami, który przyświecały procesowi głębszej integracji polskich dziennikarzy z Ukrainy, Białorusi, Litwy i Łotwy były: usprawnienie współpracy z polskimi instytucjami, wspierającymi krzewienie polskiego słowa na Wschodzie oraz przygotowanie własnych propozycji polepszenia działania tego systemu.

Zjazdy Federacji odbywają się co roku jesienią w Warszawie. Jednak w 2020 r. z powodu pandemii postawiono na internetową formułę spotkania. Dyskusje były transmitowane m.in. za pośrednictwem YouTube a uczestnicy mogli zabierać głos poprzez platformę Zoom.

W ramach oficjalnego rozpoczęcia Zjazdu wystąpili m.in. Minister Adam Kwiatkowski, który zabrał głos w imieniu Prezydenta RP Andrzeja Dudy; Wicemarsza-

łek Sejmu RP Małgorzata Gosiewska; członek Rady Ministrów, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Michał Dworczyk; Sekretarz Stanu, Pełnomocnik Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą Jan Dziedziczak, Dyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Sławomir Kowalski. Gości w imieniu organizatorów powitali Lilia Luboniewicz, Prezes Fundacji „Wolność i Demokracja” oraz Mikołaj Falkowski, Prezes Zarządu Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”.

Następnie prezes Federacji, Jerzy Wójcicki przedstawił projekt misji, wizji i celów Federacji Mediów Polskich na Wschodzie do roku 2030. W ramach multimedialnej prezentacji najpierw pokazane zostały wyniki ankiety przeprowadzonej wśród członków Federacji, obrazujące ich osiągnięcia i potrzeby. W drugiej części wystąpienia prezes Wójcicki wskazał główne kierunki rozwoju organizacji zrzeszającej polską redakcję

za granicą w ciągu najbliższych 10 lat.

Podczas panelu dyskusyjnego omówiono rolę Federacji Mediów Polskich na Wschodzie w promocji inicjatyw współpracy międzynarodowej: Trójmorze, Trójkąt Lubelski. Wzięli w nim udział – Krzysztof Skowroński (Radio Wnet, Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich), Paweł Bobolowicz (reporter), Wojciech Jankowski („Kurier Galicyjski”), Grzegorz Kuczyński (Warsaw Institute), Andrzej Pisalnik (znadniemna.pl), Rajmund Kłownowski („Kurier Wileński”).

VII Zjazd Federacji Mediów Polskich na Wschodzie zakończył się głosowaniem ws. wyboru prezesa organizacji. Został nim ponownie dotychczasowy prezes Federacji – Jerzy Wójcicki, redaktor naczelny „Słowa Polskiego” z Winnicy na Ukrainie.

źródło: pol.org.pl
Fot. Marcin Szulc

Piknik Rodzinny Polaków Gagauzji

We wrześniu w okolicy miasta Komrat odbył się piknik rodzinny na pożegnanie lata, zorganizowany przez Stowarzyszenie Polaków Gagauzji.

Przygotowano szereg atrakcji dla każdego uczestnika: zajęcia rekreacyjne dla całych rodzin i zawody sportowe z piłką, za udział w których wszyscy otrzymali nagrody.

Pogoda i dobry nastrój dopisały. To był miło spędzony czas.

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie.”

Święto Niepodległości Polski w tym roku w środowiskach polonijnych Republiki Mołdawii było obchodzone w inny sposób niż w latach poprzednich. Z uwagi na panującą sytuację epidemiczną, obchody Święta przeniesione zostały w przestrzeń wirtualną.

WERSZE O NIEPODLEGŁEJ

Patriotyczne nagranie z okazji Narodowego Święta Niepodległości opublikowało w mediach społecznościowych kiszyniowskie Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii”. Przed kamerą wystąpiła młodzież z Mołdawii recytująca wiersze o Polsce.

W tym tak ważnym dla Polaków na całym świecie dniu Prezes Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii” Oksana Bondarczuk złożyła rozsyłanym po świecie Rodakom najserdeczniejsze życzenia zdrowia i pomyślności.

NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI W OCZACH DZIECI

Z okazji 102. rocznicy odzyskania Niepodległości dzieci z Towarzystwa Polskiej Kultury „Mała Ojczyzna” w Słobodzie-Raszków wykonały prace plastyczne. Były to rysunki, przedstawiające symbole państwowe i narodowe Polski.

Więcej prac można zobaczyć na stronie TPK „Mała Ojczyzna” na facebooku.

PIĘKNA POLSKA

Z okazji Narodowego Święta Niepodległości dzieci z polskiej grupy Przedszkola Nr 89 „Jaskółka” w Kiszyniowie postanowiły bliżej poznać piękno Polski.

Podczas realizacji projektu powstał film „Pierwsze kroki do poznania Polski”, dzięki któremu dzieci i ich rodzice dowiedzieli się wielu nowych i ciekawych rzeczy.

CO TO JEST NIEPODLEGŁOŚĆ TERAZ WIEM JUŻ NA PEWNO

Ku czci Niepodległej Karolinka Gruzina, solistka zespołu „Koraliki” z Tyraspolu przygotowała pełną nawiązań do trudnej polskiej historii piosenkę „Co to jest niepodległość?” i zaśpiewała ją pięknie.

Filmik udostępniono na stronie naddniestrzańskiego Towarzystwa Kultury Polskiej „Jasna Góra” na facebooku.

DROGA DO NIEPODLEGŁOŚCI

Z okazji 102. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości młoda Polonia bielecka przygotowała film ukazujący drogę Polski do Niepodległości.

Zapraszamy do oglądania na stronie Stowarzyszenia „Dom Polski” w Bielecach!

Zasłużony dla Kultury Polskiej

■ Słoboda-Raszków,
po uroczystości
odznaczenia
księdza
Marcina
Janusia

Dyrektor Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego Jan Malicki wraz z delegacją w dniach 15-19 października 2020 r. przebywali w Republice Mołdawii. W trakcie tego pobytu odbyło się spotkanie z Ambasadorem RP w Kiszyniowie Bartłomiejem Zdaniukiem. Podczas spotkania zostały omówione warunki współpracy Studium Euro-

py Wschodniej UW. Nadmienić warto, że Studium Europy Wschodniej od lat prowadzi kilka projektów w Mołdawii, między innymi renowację cmentarza polskiego w Raszkowie oraz badania terenowe dotyczące języka i kultury polskiej w Naddniestrzu.

Jan Malicki, dyrektor Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego miał

Zasłużony dla Kultury Polskiej

■ Rybnica,
po uroczystości
odznaczenia
księdza
Tadeusza
Magierowskiego

Zasłużony dla Kultury Polskiej

■ Raszków,
po uroczystości
odznaczenia
księdza
Rusłana
Pogrebnego

zaszczyt w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego profesora Piotra Gliškiego odznaczyć Odznaką Honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej” czterech księży, pracujących od lat w Naddniestrzu.

Odznakę tę otrzymali Księża Sercanie **Marcin Januś, Piotr Kuszman, Tadeusz Magierowski** oraz **Ruslan Pogrebnij**.

Wszystkim księżom składamy gratulacje oraz życzymy dalszej pracy na rzecz rozwoju kultury polskiej na tych terenach.

Helena Krasowska,
Profesor Instytutu Slawistyki PAN
w Warszawie

Polska pomoc dla miejscowości Tyrnowa Ajutor polonez pentru comuna Țîrnova

22 października br. Ambasador RP Bartłomiej Zdaniuk wziął udział w inauguracji sieci wodociągowej zapewniającej wodę pitną miejscowości Tyrnowa w rejonie Edineț. Realizacja tego ważnego dla okolicznych mieszkańców projektu była możliwa dzięki wsparciu Programu Polskiej Współpracy Rozwojowej 2019 wdrażanego przez Ambasadę RP w Kiszyniowie.

W uroczystości wziął również udział Minister Rolnictwa Rozwoju Regionalnego i Środowiska Republiki Mołdawii Ion Perju, przedstawiciele administracji rejonowej i lokalnej, jak również Agencji Rozwoju Regionalnego Północ.

Uczestnicy wydarzenia złożyli również wizytę w miejscowej przychodni, w której właśnie zakończył się kapitalny remont zadaszenia, stolarki okiennej oraz wnętrza. Prace były realizowane ze środków Ambasady RP w Kiszyniowie w ramach Programu Polskiej Współpracy Rozwojowej 2020.

W szkole w Tyrnowej, gdzie prowadzone są lekcje języka polskiego, Ambasador spotkał się z nauczycielką skierowaną do pracy przez ORPEG i porozmawiał z uczniami, którzy od początku roku szkolnego zdążyli już się nauczyć podstawowych konwersacji w języku polskim.

Pe 22 octombrie, Ambasadorul Bartłomiej Zdaniuk a participat la inaugurarea rețelei de aprovizionare cu apă potabilă la Țîrnova, raionul Edineț. Implementarea acestui proiect, foarte important pentru locuitori, a fost posibilă datorită sprijinului acordat în cadrul Programului Polonez de Cooperare pentru Dezvoltare – 2019, implementat de Ambasada Republicii Polone la Chișinău.

La ceremonie au participat: Ion Perju, ministrul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, reprezentanți ai administrației publice regionale și locale, precum și ai Agenției de Dezvoltare Regională Nord.

Autoritățile au făcut o vizită și la centrul medical din localitate, unde s-a finalizat recent renovarea completă a acoperișului, a geamurilor și interiorului. Lucrările au fost realizate din fondurile Ambasadei Republicii Polone la Chișinău, în cadrul Programului Polonez de Cooperare pentru Dezvoltare – 2020.

În școala din Țîrnova, unde se predă și limba poloneză, Excelența Sa Bartłomiej Zdaniuk s-a întâlnit cu dna Urszula Zakrawacz, profesoară delegată de ORPEG, și a discutat cu elevii, care de la începutul anului școlar au reușit să învețe unele conversații de bază în limba poloneză.

www.facebook.com/AmbasadaPLinMD/

Polska pomoc dla Gagauzji Ajutor polonez pentru Găgăuzia

27 października Ambasador RP Bartłomiej Zdaniuk dokonał uroczystego otwarcia świeżo wyremontowanej auli Kolegium Pedagogicznego im. Michaiła Czakira w Komracie.

Prace zrealizowane zostały ze środków Programu Polskiej Współpracy Rozwojowej 2019 i objęły m.in. wymianę stolarki okiennej oraz systemu grzewczego (koordynator projektu Octavian Mamaliga, ekspert do spraw makroekonomicznych i pomocy rozwojowej Ambasady RP w Kiszyniowie). Dzięki odnowionym wnętrzom studenci Kolegium uzyskali bardzo dobre warunki do organizowania wszelkich przedsięwzięć o charakterze artystycznym i popularyzatorskim.

Inaugurację wyremontowanej auli uświetnił uroczysty koncert poświęcony 15-leciu zespołu tanecznego „Polacy Budziaka”. Wśród zaproszonych gości znaleźli się przedstawiciele władz regionu Gagauzji, miejscowej Polonii oraz grona nauczycieli i studentów Kolegium Pedagogicznego.

Pe 27 octombrie, Ambasadorul Bartłomiej Zdaniuk a participat la deschiderea oficială a sălii de festivități recent renovate a Colegiului Pedagogic „Mihail Ciachir” din Comrat.

Lucrările au fost realizate cu ajutorul fondurilor Programului Polonez de Cooperare pentru Dezvoltare – 2019 și au inclus, printre altele, schimbarea ferestrelor și a sistemului de încălzire (coordonatorul proiectului, Octavian Mamaliga, expert pe probleme de macroeconomie și politici de dezvoltare, Ambasada RP la Chișinău). Datorită interiorului renovat, studenții colegiului vor avea condiții foarte bune pentru organizarea tuturor evenimentelor artistice și de popularizare.

Inaugurarea sălii renovate a continuat cu un concert festiv dedicat aniversării a 15 ani ai ansamblului de dans „Polacy Budziaka”. Printre invitați s-au numărat reprezentanți ai autorităților din regiunea Găgăuzia, ai comunității poloneze locale și ai colectivului de profesori și studenți de la Colegiul Pedagogic.

www.facebook.com/AmbasadaPLinMD/

Fot. Octavian Mamaliga

Zespół „Polacy Budziaka” świętuje jubileusz 15-lecia

Doskonale znany Polonii mołdawskiej zespół taneczny z Gagauzji obchodził 15-lecie swojej działalności artystycznej. Ta wyjątkowa uroczystość odbyła się pod koniec października w nowej sali Kolegium Pedagogicznego w Komracie. Zgromadzeni goście mieli okazję podziwiać muzyczny talent młodzieży, której występ przyniósł wszystkim sporo emocji i niezapomnianych wrażeń.

Była to okazja do prezentacji dorobku artystycznego zespołu, gratulacji i podziękowań za nieoceniony wkład w upowszechnianie kultury i tradycji ludowej Polski, Mołdawii i Gagauzji.

Wśród zaproszonych gości był Ambasador RP w Republice Mołdawii Bartłomiej Zdaniuk oraz przedstawiciele Polonii z Komratu i Kiszyniowa. Obecni byli także przedstawiciele miejscowych instytucji i organizacji owocnie współpracujących ze Stowarzyszeniem Polaków Gagauzji.

W tym dniu zespół odbierał same ciepłe słowa. Ambasador Bartłomiej Zdaniuk serdecznie pogratulował jubilatowi – wszystkim obecnym i byłym członkom zespołu „Polacy Budziaka”, życzył wszelkiej pomyślności i wytrwałości w krzewieniu kultury, ciągłego poszukiwania oraz doskonalenia swojego kunsztu.

Krótką historię zespołu przedstawiła Pani Ludmiła Wolewicz, Prezes Stowarzyszenia Polaków Gagauzji, inicjatorka powstania zespołu tanecznego „Polacy Budziaka”, początki którego sięgają 2005 roku.

Rozwój zespołu od jego założenia do roku 2020 tworzyła wspólnie choreograf i kierownik artystyczny Marina Wolewicz-Garcia, która ukończyła wydział artystyczny na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Na przestrzeni piętnastu lat ponad 300 osób z Komratu uczyło się tańca pod jej kierownictwem. Większość młodych ludzi, których los był ściśle związany z zespołem, obecnie studiuje lub mieszka w innych krajach: Polsce, Ukrainie, Rosji, Turcji, Niemczech.

W repertuarze zespołu „Polacy Budziaka” znajdują się różne tańce, przede wszystkim ludowe –

„Polacy Budziaka” od 15 lat pielęgnują perły polskiego folkloru, występują na regionalnych, ogólnomołdawskich i ogólnopolskich przeglądach oraz festiwalach.

polskie i mołdawskie oraz regionalne – gagauskie i bułgarskie. Młodzież z zapałem tańczy krakowiaka, taniec sądecki, taniec lubelski, taniec śląski, taniec kurpiowski, poloneza, polkę chicagowską, kadryl...

Jednym z istotnych elementów, które przyniosły sukces „Polakom Budziaka” są barwne stroje taneczne – kolektyw posiada komplety do 16 tańców (łącznie w obu grupach).

Zespół sporo koncertuje w Gagauzji, uczestniczy w różnorodnych festynach i koncertach, dzięki temu zyskał sympatię i popularność w swoim regionie. Trzeba zaznaczyć, że jest to jeden z nielicznych zespołów w Republice Mołdawii, w którym uczestnictwo jest bezpłatne, a wynagrodzenie dla choreografów finansowane ze środków Urzędu Miasta Komrat.

Dorobek artystyczny zespołu to koncerty w Mołdawii, Polsce, Rumunii, Bułgarii, Czechach, Czarnogórze, Turcji, Ukrainie, Niemczech. Epidemia koronawirusa trochę popsuła tegoroczne plany – nie odbyły się festiwale w Grecji i Macedonii, ale Polonusi z Gagauzji nie tracą nadziei i przygotowują się do rywalizacji w roku następnym. Na zaproszenie organizatorów Światowego Festiwalu Folklorystycznego Zespołów Polonijnych w Rzeszowie „Polacy Budziaka” cztery razy brali udział w tym przedsięwzięciu. Za zasługi w upowszechnianiu polskiej kultury ludowej otrzymali wiele nagród i odznaczeń w kraju i za granicą.

W 2012 roku zespół „Polacy Budziaka” po raz pierwszy otrzymał tytuł Wzorowego Zespołu Tanecznego w Mołdawii. Co dwa lata kolektyw z powodzeniem potwierdza ten status.

Obecnie główny skład zespołu „Polacy Budziaka” to młodzież w wieku od 14 do 25 lat (25 osób). Oprócz starszej grupy działa także grupa młodsza dla dzieci w wieku od 6 do 13 lat (45 osób).

W tym roku Marina Wolewicz-Garcia w związku z wyjazdem na stałe do Polski zakończyła wykonywanie pracy choreografa zespołu i przekazała kierownictwo artystyczne Linie Manolowej i Elenie Dieciewej.

– Uczestników naszego zespołu zawsze łączyła wspólna pasja propagowania polskiego folkloru, stanowiącego jeden z najważniejszych elementów narodowej tożsamości. Moim marzeniem jest, aby zapał i motywacja nadal trwały i umacniały się przez kolejne takie jubileusze – powiedziała redakcji „Jutrzenki” Marina Wolewicz-Garcia.

Uroczystość jubileuszowa była dofinansowana przez wrocławskie Stowarzyszenie Odra-Niemen ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Ze względu na sytuację epidemiologiczną przedstawicielom Stowarzyszenia nie udało się przyjechać do Mołdawii, ale podczas uroczystości padło wiele ciepłych słów i podziękowań pod adresem przyjaciół z Wrocławia.

Miłym akcentem na koniec uroczystości była pizza ufundowana dla młodszej grupy zespołu przez wrocławskie Stowarzyszenie Odra-Niemen, a dodatkowym prezentem-niespodzianką – wycieczka dla młodzieży do najciekawszych miejsc w Mołdawii: pałacu Manuk-beja w Hincești i zabytkowego Starego Orheja.

■ Wycieczka uczestników zespołu „Polacy Budziaka” do Starego Orheja

O świętym Janie Pawle II w Słobodzie-Raszków

22 października w Kościele Katolickim obchodzone jest liturgiczne wspomnienie św. Jana Pawła II. Tego dnia przypada rocznica inauguracji pontyfikatu papieża Polaka. Uczniowie szkoły w Słobodzie-Raszków podczas lekcji przypomnieli osobę Papieża

22 października 1978 r. odbyła się inauguracja pontyfikatu Jana Pawła II, który sześć dni wcześniej został wybrany na papieża.

Pontyfikat papieża Jana Pawła II trwał ponad 26 lat. W trakcie pontyfikatu papież Polak odwiedził 129 krajów.

3 maja 1981 r., podczas audencji generalnej na placu św. Piotra w Rzymie Jan Paweł II został postrzelony przez tureckiego zamachowca Mehmeta Ali Ağcę. Ocalenie od śmierci zawdzięczał Matce Bożej Fatimskiej, której rocznicę objawień obchodzono w dniu zamachu na jego życie.

Jan Paweł II odszedł do Pana 2 kwietnia 2005 r. o godz. 21:37.

1 maja 2011 roku papież Benedykt XVI ogłosił Jana Pawła II błogosławionym. Kanonizacji papieża Polaka dokonał papież Franciszek 27 kwietnia 2014 roku.

Był to dzień pewnego skupienia i refleksji nad życiem papieża Polaka. W tym wyjątkowym dniu w miejscowej szkole została upamiętniona setna rocznica urodzin Karola Wojtyły.

Nauczycielka języka polskiego Antonina Pietrasz zapoznała uczniów z życiem Wielkiego Polaka. Dzieci i młodzież chętnie oglądały filmy dokumentalne, zdjęcia, teksty publicystyczne oraz recytowały wiersze papieża. Na zajęciach dzieci przygotowywały rysunki tematyczne o papieżu Polaku. Wszyscy uczniowie zostali zaproszeni do akcji „Dziękuję Ci Janie Pawle II”, która trwa do końca 2020 roku.

Inicjatywa #ThankYouJohnPaul2/#DziękujemyJaniePawle2, angażująca ludzi przez Internet, polega na umieszczaniu w mediach społecznościowych podziękowań skierowanych do papieża Jana Pawła II. Ma ona charakter ogólnoswiatowy i jest wspierana przez Konferencję Episkopatu Polski. Wystarczy na kartce papieru napisać hasło: #DziękujemyJaniePawle2, zrobić sobie z nią zdjęcie, a następnie udostępnić w mediach społecznościowych z tym samym hasztagiem.

Tekst i zdjęcia: Natalia Olejnik

PAMIĘĆ O TYCH, KTÓRZY ODESZLI

W przeddzień uroczystości Wszystkich Świętych na terenie Cmentarza Katolickiego w Kiszyniowie odsłonięto tablicę informującą o pochowanych tam osobach polskiego pochodzenia. Ambasada RP w Kiszyniowie od prawie sześciu lat uczestniczy w działaniach na rzecz odnowienia nagrobków przodków miejscowych Polaków.

„Wierzymy, że nasza społeczność to nie tylko ci, którzy żyją dziś, ale także ci, którzy żyli przed nami i pozostawili nam kraj, naród. Poza tym mamy obowiązek i wobec tych, którzy przyjdą po nas, naszych potomków, którzy przejmą nasz kraj i naszą tożsamość” – zaznaczył Ambasador Bartłomiej Zdaniuk.

Zdaniem Ludmiły Boțan, dyrektora miejskiego przedsiębiorstwa „Zakłady Pogrzebowe”, mimo pandemii i ograniczeń, starania przyniosły piękny efekt w postaci nowego panelu informacyjnego.

Tablica informacyjna powstała z funduszy polskiej firmy Plastics Moldova. Wyjątkowy materiał został zebrany dzięki Pani Katarzynie Jaźgunowicz, przedstawicielce miejscowej Polonii, parafianki kiszyniowskiego kościoła. O pracy przy odtwarzaniu spisu pochowanych na Cmentarzu Katolickim – przeważnie za czasów carskich – Polaków, Pani Katarzyna powiedziała „Jutrzence”:

– Tablica informacyjna, która powstała tutaj, zawiera tylko część spisu ludności, który został sporzą-

dzony i zidentyfikowany przy pomocy dokumentów archiwalnych udostępnionych przez Nelę Saganovă, Eugenię Rybalko, Lilię Zabolotną, Elinę Bolgarinę. Lista ta zawierała już około tysiąca nazwisk.

Informacje o pochowanych tu Polakach pochodzą z wielu zdepersonalizowanych grobów. Najpierw spisywałam dane z nagrobków, na których zachowała się część napisów, a następnie przy pomocy danych archiwalnych odtwarzałam częściowo utracone napisy.

Prace były skomplikowane ze względu na stan cmentarza: wiele grobów jest gęsto porośniętych krzewami i drzewami, co znacznie utrudnia dostęp do nich. Czasami trzeba było oczyścić nagrobki z zie-

mi i trawy, usunąć brud z rozmazanych napisów. Były też takie płyty, z których dane odczytywałam przy pomocy kartki papieru, zaciętej ołówkiem – z tych wgnieceń już można było coś wyczytać.

Dobrze rozumiem, że jeśli nie zostanie to zrobione teraz, to każdego roku liczba „beziemiennych” grobów będzie się tylko zwiększać. Mam nadzieję, że ostateczna lista zostanie kiedyś zaprezentowana w kaplicy Ochanowiczów znajdującej się na terenie cmentarza. Kaplica na razie jest zabezpieczona przed niepogodą tymczasowym dachem, w przyszłości czeka ją remont kapitalny.

na podst:

www.facebook.com/AmbasadaPLinMD/

KISZYNIÓW

Członkowie Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii” na czele z prezesem Oksaną Bondarczuk tradycyjnie już porządkowali polskie groby na Cmentarzu Katolickim w Kiszyniowie przy ul. Valea Trandafirilor 11, wrywając chwasty, wycinając krzewy i chaszcze, grabiąc liście.

SOROKI

Członkowie Związku Polaków w Sorokach (prezes Rodika Młyńska) spotykają się corocznie, aby posprzątać i zadbać o zapomniane groby osób polskiego pochodzenia, spoczywających na cmentarzu miejskim.

ZADUSZKI

są współczesnym odpowiednikiem pogańskiego święta Dziadów. Dzień Zaduszny przypada na 2 listopada, następnego dnia po Wszystkich Świętych. Z tej okazji, ludzie wspominają wszystkich, którzy odeszli ze świata żywych, modlą się za ich dusze, które według katolickiej wiary, przebywają w czyśćcu.

Zaduszki i ich historia

Tradycja obchodów święta sięga czasów biblijnych. Już w Piśmie Świętym Starego Testamentu można odnaleźć pierwsze wzmianki o zwyczaju zapisywania w specjalnych księgach imion osób zmarłych.

W okresie chrześcijańskim inicjatorem obchodów Dnia Zadusznego był św. Odilon, opat z Cluny. Święto miało stanowić przeciwwagę dla pogańskich obrządków, które czcili zmarłych. W 998 roku duchowny polecił, by we wszystkich klasztorach o regule benedyktyńskiej Dniem Zadusznym – czyli dniem modlitw za dusze nieboszczyków – był pierwszy dzień po Wszystkich Świętych.

W XIII wieku tradycja zaduszkowa obowiązywała w całym kościele katolickim. W XIV wieku zaczęto urządzać procesje na nekropolie, do czterech stacji. Należy zaznaczyć, że przy każdej stacji modlono się za tych, których już nie było wśród żywych, a także śpiewano pieśni żałobne. Piąta stacja odbywała się w kościele, po powrocie procesji z cmentarza.

Początki tradycji Dnia Zadusznego w Polsce datuje się na wiek XII. W wieku XV Zadusz-

ki były znane już w całym kraju. W 1915 roku papież Benedykt XV na prośbę opata benedyktynów zezwolił, aby tego dnia każdy kapłan mógł odprawić trzy msze: w intencji poleconej przez wiernych, za wszystkich wiernych zmarłych i według intencji papieża.

O ile w Dniu Wszystkich Świętych czci się wszystkich, którzy po śmierci dostąpili zbawienia, o tyle obchodzony 2 listopada Dzień Zaduszny poświęcony jest modlitwom za osoby zmarłe, oczekujące na ostateczne pojednanie się z Bogiem. Genezą Zaduszek były uroczystości pogańskich Słowian, które obchodzono cztery razy w roku. Początkowo Kościół katolicki zmniejszył liczbę świąt do dwóch w roku, a od X wieku utrzymano tylko jedno święto (Wszystkich Świętych).

Jak obchodzono Dzień Zaduszny

Zaduszki są dniem modlitwy za ludzi zmarłych, którzy oczekują na ostateczne spotkanie z Bogiem. Dzień Zaduszny jest wspomnieniem zmarłych, potrzebujących jeszcze oczyszczenia, które mogą uzyskać dzięki modlitwie wiernych oraz Kościoła.

W dawnych czasach poprzez modlitwy i jałmużny dla ubogich, wierni starali się nieść pomoc duszom cierpiącym w czyśćcu. Tradycje te przetrwały – w formie rozdawnictwa chleba ubogim przed kościołami i cmentarzami w Dzień Zaduszny – aż do XX wieku.

Do dzisiaj przetrwał zwyczaj nawiedzania w tym dniu grobów (ale w mniejszym stopniu, niż 1 listopada), zapalania zniczy oraz świec. Zachował się też zwyczaj składania ofiar pieniężnych w parafiach za dusze najbliższych zmarłych, na tzw. wypominki, tj. kartek, na których wypisane są imiona i nazwiska zmarłych.

Z tradycją Zaduszek związanych było wiele ludowych zwyczajów i wierzeń: porządkowano nie tylko groby, ale także domy, bo wierzono, że dusze zmarłych wracają tego dnia w miejsca, gdzie spędziły całe doczesne życie. Zostawiano otwarte furty i drzwi, aby dusze mogły wejść do domów, gdzie zostawiano dla nich pieczone pierogi, chleby, bób, kaszę i to, co jadło się na kolację. Wieszano też czysty ręcznik, obok stawiano wodę i mydło, aby dusze mogły się obmyć. Przekazywano sobie opowieści o spotkaniach z duszami zmarłych, błagającymi się po lasach, a od zmierzchu po cmentarzach i w pobliżu kościołów. Bardzo niebezpieczne były dusze potępionych, które straszły przy mostach, młynach, na rozstajach dróg. Zwyczaj zakazywał również tego dnia wykonywania niektórych czynności, aby nie skaleczyć, nie rozgnieść czy w inny sposób nie znieważać odwiedzającej dom duszy. Zakazane było: klepanie masła, deptanie kapusty, maglowanie, przędzenie i tkanie, wylewanie pomyj i spluwanie.

Opr. **Ala Klimowicz**
na podst. polskie-cmentarze.pl

O Dniu Zadusznym w Słobdzie-Raszków (Naddniestrze) opowiada NATALIA OLEJNIK:

– Co roku mieszkańcy naszej wsi Słoboda-Raszków zbierają się na cmentarzu na procesję zaduszną, która obejmuje pięć stacji. Modlą się za zmarłych biskupów i kapłanów, krewnych, dobrodziejów parafii oraz wszystkich zmarłych. Dodatkowym elementem obchodów są wypominki (forma modlitwy błagalnej za naszych zmarłych, polegająca na wyczytywaniu ich imion), które praktykujemy w naszej parafii do tej pory.

SŁOBODA-RASZKÓW

Gorzkie żale

Trzeba ich oplakać
bo trzeba nam tych łez
trzeba ich oplakać
bo tak od wieków przystało

Ale tak na prawdę
oni tych łez nie potrzebują

Patrz na nas z góry
i mówią dobrze dobrze

kiedy widzą
że wydobywamy z siebie
naszą dzielność

Julia Hartwig

Fot. Natalia Olejnik

ВЕЧНЫЙ
ПОКОЙ
ДАРУЙ ЕМУ,
ГОСПОДИ

Fot. Natalia Olejnik

При входе на кладбище в Слободе-Рашково, особенно в эти поминальные дни, невольно останавливаешься около памятника о. Генриху Сороке, оставившему в памяти сельчан самые добрые воспоминания.

Памятник монаху из Конгрегации священников Святейшего Сердца Иисуса, служившему в приходе св. Марты с 1990 по 2010 гг., был установлен на пожертвования жителей села. Память об этом достойном человеке живет в сердцах людей. Он был настоящим Учителем и Наставником.

Отец Генрих Сорока начал свою душепасторскую деятельность в приднестровском селе Слобода-Рашково в 1990 г., куда был направлен из Польши. В те тяжелые девяностые, видя нужду людей, священник сразу же стал организовывать для них питание и материальную помощь. А с 1993 г., кроме душепастерской деятельности, принял решение преподавать польский язык в сельской школе: обустроил кабинет, нашел учебники польского языка, а также средства на приобретение новых учебников по всем предметам с 1 по 9 классы...

Отец Генрих также организовывал школьную столовую с бесплатным питанием для всех учеников.

В Слободе-Рашково раньше находился детский дом, в котором жили сироты и дети, оставшиеся без попечения родителей. Отец Генрих не оставил детдомовцев без внимания: вместе с жителями села помогал им, принося продукты, одежду, игрушки, праздничные пакеты. При его поддержке получили крещение многие воспитанники детского дома, а в лице местных жителей они приобрели крестных родителей. Некоторые из них и по сей день помогают своим крестникам, приглашают на праздники.

После расформирования детского дома отец Генрих продолжал поддерживать тесную связь с ребятами, переведенными в школу-интернат в селе Попенки Рыбницкого района. Каждые выходные он привозил сирот из Попенок в наше село. Все каникулы проводили у нас в Слободе-Рашково и студенты из Тирасполя и Каменки – бывшие выпускники школы-интерната.

Отец Генрих был неумом, собирая под свою опеку детей брошенных, живущих без всякого присмотра, подверженных нега-

тивному влиянию общества. Организовывал для них занятия по катехизису, заботился об их досуге. Вел программу «Школа жизни», где детям прививались навыки ведения домашнего хозяйства, ведь он сам был прекрасным кулинаром. Летом и осенью вместе с подопечными занимался овощными заготовками, а когда в Слободу-Рашково приезжали на «побывку домой» бывшие выпускники школы-интерната, отец Генрих перед их возвращением в город нагружал им сумки этими заготовками, чтобы студенты не голодали.

Занимаясь реабилитацией и социальной интеграцией сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, отец Генрих способствовал также воссоединению семей. Помогал оформлять инвалидность, закупать мебель, одежду, обувь, оказывал материальную помощь студентам-сиротам.

Отец Генрих не любил, когда его хвалили. Прошло почти шесть лет со дня ухода из жизни нашего наставника, но люди помнят его. Каждое воскресенье, да и в будние дни, жители села заказывают мессу за упокой его души.

Татьяна Погребная,
Слобода-Рашково

ДІЯКИ ДАРЧЫЊКОМ СТОВАРЫЗШЭННЕ „МАЛА ОЦЫЗНА“ МА СІДЗІБЕ

Towarzystwo Polskiej Kultury „Mała Ojczyzna” pragnie złożyć gorące podziękowania **Państwu Wiesławowi i Przemysławowi Kowalskim**, którzy przyczynili się do zakupu działki wraz z zabudowaniami, bardzo znaczących dla miejscowych Polaków i dla całej społeczności wsi Słoboda-Raszków. W tym miejscu, wysiłkiem mieszkańców, zbudowany został w latach 1975-1977 pierwszy kościół katolicki w naszej wsi. Ówczesne władze zburzyły go 25 listopada 1977, co miało bardzo dramatyczny przebieg. Tablica upamiętniająca te wydarzenia została umieszczona przez parafian w miejscu lokalizacji pierwszego kościoła wiosną 2019 r. Zakupiona nieruchomość stała się siedzibą naszego stowarzyszenia „Mała Ojczyzna”, które zarejestrowane zostało w marcu 2020 r.

Prezes TPK „Mała Ojczyzna” Antonina Pietrasz znalazła sponsorów w Polsce, właśnie w rodzinie Państwa Kowalskich, którzy zdecydowali się kupić

działkę na rzecz lokalnej społeczności.

Sponsorzy wraz z proboszczem naszej parafii ks. Marcinem Janusiem oraz stowarzyszeniem „Mała Ojczyzna” wspólnie ustalili, za aprobatą ks. Biskupa Diecezji Kiszyniowskiej JE Antona Coșa, by nieruchomość stanowiła własność parafii. Społeczność lokalna Polaków Słobody zawsze była skupiona wokół kościoła katolickiego pw. św. Marty. Mieszkańcom bardzo zależało, by zachować charakter tego świętego miejsca.

Członkowie stowarzyszenia „Mała Ojczyzna” zadbają o to, by miejsce tak bardzo ważne

dla Polaków zachowało się i by służyło utrwalaaniu polskiej tożsamości narodowej. Wszystkie strony ustaliły, że stowarzyszenie „Mała Ojczyzna” będzie mogło korzystać z obiektu bezterminowo i bezpłatnie, lokując w nim swoją siedzibę.

W swoim własnym imieniu oraz w imieniu wszystkich członków Towarzystwa Polskiej Kultury „Mała Ojczyzna” składam serdeczne podziękowanie Wiesławowi i Przemysławowi Kowalskim za siedzibę dla naszego stowarzyszenia.

Natalia Olejnik,
członek Zarządu TPK „Mała Ojczyzna”

KONCERT CHARYTATYWNY „POLAKÓW BUDZIĄKA” DLA CHOREGO DZIECKA

W poniedziałek, 19 października br. na placu przed Domem Kultury w Komracie odbył się koncert charytatywny, zorganizowany przez Stowarzyszenie Polaków Gagauzji. Uczestnicy koncertu – **członkowie zespołu tanecznego „Polacy Budziąka”** – wsparli chorego na nowotwór mieszkańca Komraty Maksima Kapakły. Obecnie pięcioletni Maksim zmagają się z chorobą w szpitalu w Turcji.

W koncercie wystąpiły starsza i młodsza grupa zespołu, wykonując tańce ludowe ze swojego repertuaru.

– Jesteśmy niezmiernie wdzięczni kierownikowi artystycznemu, Marinie Wolewicz-Garcii, za udział zarówno w części artystycznej, jak i organizacyjnej tego przedsięwzięcia. Z zachowaniem wszelkich zasad epidemiologicznych koncert odbył się przy dużej liczbie widzów. Udało się nam zebrać 1 500 euro – powiedziała Prezes Stowarzyszenia Polaków Gagauzji Ludmiła Wolewicz.

Rodzice Maksima wyrażają ogromną wdzięczność za akcję zbierania pieniędzy.

MOLDINDCONBANK VISA
4028110213120279 (EURO, USD, ЛЕЙ)
(оформлена на папу SERGHEI CAPACLI)
(iban MD38ML000002259A50136721)

PIERISTROJKA

Wygląda na to, że w Mołdawii nikt nie kupuje mieszkania dlatego, że się spodobało. Nie. Celem nabycia nieruchomości jest jej przebudowa.

Stawszy się posiadaczem przestrzeni życiowej Mołdawianin od razu zabiera się za wcielanie w życie projektu absolutnej zmiany struktury wnętrza. Kuchnię przenosi do łazienki, łazienkę na balkon, balkon w kąt kuchni, a zamiast drzwi i banalnego przedpokoju tworzy coś nie do opisania.

Ileż pomysłowości jest w tym narodzie! I ile energii, by wcielić wszystko w życie!

Nie bez kozery Mołdawianin uważa się za naród budowniczych. Kto koniec końców wznosił pół Moskwy?

Mołdawianie lubią świdry, wiertarki, kielnie, młotki, miazdła, mazidla, pędzle, frędzle i inne narzędzia, którymi można wyrzeźbić mieszkanie marzeń. I napsuć krwi sąsiadom.

Prace remontowo-budowlane można prowadzić od 8:00 do

18:00. W tym czasie robotnikom wolno WSZYSTKO. Rankiem budzi cię łoskot, łupanie, wiercenie i ogólny koniec świata. Nie, to nie wojna. To ktoś po sąsiedzku kupił mieszkanie i przenosi toaletę na sufit. I będzie to robił przez kolejne dwa – trzy tygodnie.

Dzielni mężczyźni tworzący koszmary z cegły, zaprawy i płyt gipsowo-kartonowych to już oddzielna para kaloszy. Oni tylko wykonują rozkazy. Nie ma z nimi dyskusji, to jest KLASA MAJSTRÓW.

Dowolna platforma ogłoszeniowa oferuje tysiące doświadczonych, niedrogich i solidnych usług budowlanych. Lubisz sobie poremontować? W Mołdawii nie zginiesz. Robotnicy spełnią najdziwniejsze z twoich mieszkaniowych fantazji.

Naturalnie, rzeczywistość szybko weryfikuje ogłoszeniową retorykę. Facet, który przychodzi wyrównać ci podłogę na balkonie, pozostawi po sobie krzywą przeczającą euklidesowskiej geo-

metrii. Spec od montażu znieśli pół pokoju, żeby wstawić drzwi. Elektryk będzie się długo zastanawiał i doradzi, żebyś zburzył dom, aby łatwiej było zmienić przewód.

Na szczęście są i dobrzy fachowcy, którzy naprawią to, co sknócili inni. Ale też nie za darmo.

Wracając jednak do głównego wątku – dążenie całkowitej do przebudowy dopiero co nabytego mieszkania nie wydaje mi się najlepszym pomysłem. Ktoś w końcu myślał nad rozkładem pomieszczeń; ściany, rury i przewody mają sens nie tylko w kontekście danej przestrzeni życiowej, ale i całego domu. A administracji jest wszystko jedno. Zapłacił, niech rozwala i przebudowuje.

Niepokojące. Nad nieruchomością można się pastwić ile wlezie, bo z definicji jest niezdolna do ucieczki.

Kto chce, niech uzna ten tekst za alegoryczny.

Sławomir Pietrzak

Zagadki - Kolorowanki

1. Kiedy jego rączkę
Mocno trzymasz w dłoni
Jak kwiat się otworzy,
Jak dach cię osłoni.

□ □ □ □ □ □ □ □

2. Co to jest? Odgadnij:
Leci tylko na dół!
Jest tylko na dworze,
Suchy być nie może.

□ □ □ □ □ □ □ □

Odpowiedzi na zagadki prosimy wysłać na e-mail: redakcja.jutrzenka@gmail.com
Nie zapomnij podać swoje imię, nazwisko i wiek!

UCZYMY SIĘ POLSKIEGO

ZAPAMIĘTAJ, NIE ZAPOMNIJ
ЗАПОМНИ, НЕ ЗАБУДЬ

КАЧЕСТВЕННЫЕ НАРЕЧИЯ отвечают на вопрос **jak (как)**, образуются от прилагательных при помощи суффиксов **-o** и **-e**, например:

dużo, interesująco, późno, prosto, szybko, trudno, zdrowo, itp.
ładnie, wygodnie, korzystnie, wcześniej, koniecznie, oczywiście, itp.

Наречия образуются от прилагательных среднего рода:

-e		-o	
jakie?	jak?	jakie?	jak?
systematyczne	systematycznie	mokre	mokro
sprawiedliwe	sprawiedliwie	chłodne	chłodno
ciekawe	ciekawie	zimne	zimno
skromne	skromnie	duże	dużo
dobre	dobrze	drogie	drogo
złe	źle	proste	prosto

DOWCIP / ШУТКА

W FILHARMONII
– Tato, orkiestra tak **ładnie** gra, tylko ten jeden facet się wygłupia!
– Jasiu, to jest dyrygent!

SŁOWNIK
СЛОВАРЬ

dużo	много
duże	большое
interesująco	интересно
ciekawie	интересно
późno	поздно
szybko	быстро
trudno	сложно
zdrowo	здорово
ładnie	хорошо
wygodnie	удобно
korzystnie	выгодно
koniecznie	обязательно
oczywiście	конечно
wcześniej	рано
dobre	хорошее
dobrze	хорошо
złe	злое, плохое
źle	нехорошо, плохо
chłodne	прохладное
zimne	холодное
filharmonia	филармония
gra, grać	играет, играть
facet	парень, тип
wygłupia się	дурачится
dyrygent	дирижер

Adres do korespondencji:

Jutrzenka
skr. poczt. 983
MD-3101 Bălți
MOLDOVA

e-mail:

redakcja.jutrzenka@gmail.com

Nasza strona w internecie:

www.jutrzenka.md

Redaktor naczelna

Helena Usowa

Zespół redakcyjny:

Wanda Burek
Tadeusz Gaydamowicz
Ala Klimowicz
Stefan Ladryk
Zofia Nieczaj
Lucyna Otwinowska
Sławomir Pietrzak
Anna Plutecka
Elena Pumnea
Tatiana Zalewska

Współpraca:

Natalia Barwicka
Anna Dubiel
Mirosław Horyn
Aleksandra Niculeac
Natalia Pityn
Lucia Turcan

Redaktor strony internetowej

Małgorzata Kyrłowa

Druk:

Logo-Design
bd. Moscova 21, Chișinău

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów, także odmowy publikacji bez podania przyczyny. Nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń. Poglądy i opinie zawarte w artykułach mogą być niezgodne ze stanowiskiem redakcji.

ISSN 1857-324X

9 771857 324007

POLSKA JEST PIĘKNA

Na cmentarze chodzimy głównie z powodu naszych zmarłych bliskich. Wiele nekropolii w Polsce odznacza się jednak także wyjątkowym klimatem, historią, architekturą.

CMENTARZ POWĄŻKOWSKI W WARSZAWIE

Najstarsza nekropolia w stolicy Polski została założona w 1790 roku. Wtedy cmentarz liczył 2 hektary, dziś zajmuje ich 44. Na Cmentarzu Powązkowskim pochowanych jest ok. miliona osób. Najbardziej znanym fragmentem nekropolii jest Aleja Zasłużonych, miejsce spoczynku wielu postaci niezwykle ważnych dla polskiej historii, kultury, nauki. Są tu wiekowe groby – np. Hugo na Kołłątaja czy żołnierzy z czasów insurekcji kościuszkowskiej, a także współczesne groby niedawno zmarłych artystów.

CMENTARZ RAKOWICKI W KRAKOWIE

Podobnie jak na Cmentarzu Powązkowskim, także na Rakowickim znajduje się sektor z mogiłami osób szczególnie zasłużonych dla historii Polski. Ze względu na ważną pozycję, jaką Kraków zajmuje na artystycznej mapie kraju, jest tu pochowanych wiele postaci ze świata sztuki, m. in. Helena Modrzejewska, Tadeusz Kantor, Piotr Skrzynecki, Marek Grechuta, Wisława Szymborska. Wśród zabytkowych mogił znaleźć można nagrobki, projektowane przez najważniejszych polskich rzeźbiarzy.

CMENTARZ CENTRALNY, SZCZECIN

Cmentarz Centralny w Szczecinie powstał w 1900 roku. Obiekt słynie z tego, że jest trzecią co do wielkości nekropolią w Europie. Jednak to nie zajmowana powierzchnia jest najbardziej godna uwagi. Szczeciński cmentarz to rozległe założenie parkowe z pawilonami w różnych stylach architektonicznych oraz zabytkową zielenią. Na teren nekropolii prowadzi brama, wzniesiona w stylu neoromańskim. Wśród grobów nietrudno znaleźć tu liczne zabytkowe i cenne pod względem artystycznym mauzolea i kompozycje rzeźbiarskie.

CMENTARZ ZASŁUŻONYCH NA PĘKSOWYM BRZYZKU W ZAKOPANEM

Cmentarz został ufundowany w 1848 roku przez Jana Pękę i jest najstarszą nekropolią w stolicy Podhala. Swoją nazwę zawdzięcza nazwisku fundatora oraz położeniu: w gwarze góralskiej „brzyz” oznacza urwisko nad potokiem. Miejsce jest wyjątkowe ze względu na malownicze położenie oraz liczne przykłady sztuki ludowej (zabytkowe drewniane krzyże i rzeźby). Uwagę przyciągają również nazwiska pochowanych tu zmarłych. Spoczywają tu twórcy istotni nie tylko dla Zakopanego, ale też dla kultury czy nauki polskiej.

STARY CMENTARZ ŻYDOWSKI WE WROCŁAWIU

Przez wiele dekad cmentarze żydowskie w Polsce pozostawały zapomniane i zaniedbane. W ostatnich latach część z nich została na szczęście uporządkowana i dziś stanowią nie tylko miejsca spoczynku zmarłych, ale i cenne zabytki. Jedną z najpiękniejszych takich nekropolii jest Stary Cmentarz Żydowski we Wrocławiu. Jego początki sięgają drugiej połowy XIX wieku. Stary Cmentarz Żydowski liczy ok. 12 tysięcy nagrobków.

Opr. Anna Dubiel na podstawie www.culture.pl

Niezwykłe polskie cmentarze

Kiedy miedzianą rdzą
Pożółkłych jesiennych liści wędną obłoki,
Zgadujemy, czego od nas obłoki chcą,
Smutniejące w dali swojej wysokiej.

Na siwych puklach układa się babie lato,
Na grobach lampy migocą umarłym duszom,
Już niedługo, niedługo czekać nam na to,
Już i nasze dusze ku tym lampom wkrótce wyruszą.

Jeżeli życie jest nicią – można przeciąć tę nić,
I odpłynąć na obłoku niby na srebrnej tratwie...
Ach, jak łatwo, ach, jak łatwo byłoby żyć,
Gdyby nie żyć było jeszcze łatwiej!

Jan Brzechwa, „Dzień Zaduszny”

Cmentarz Centralny, Szczecin

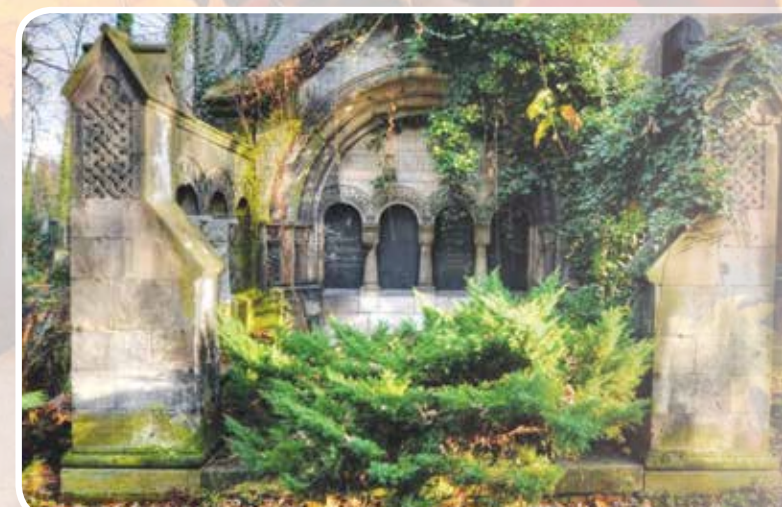
Cmentarz Powązkowski w Warszawie

Cmentarz Zasłużonych
na Pęksowym Brzyzku w Zakopanem

Cmentarz Rakowicki w Krakowie

Stary Cmentarz Żydowski we Wrocławiu

WSCHODNIA SZKOŁA ZIMOWA

Dla studentów ostatniego roku studiów humanistycznych, którzy nie przekroczyli 25 roku życia, przygotowujących prace magisterskie (dyplomowe) z zakresu historii i współczesności Europy Środkowej i Wschodniej (historia, politologia, stosunki międzynarodowe, socjologia, filologia, literatura, kulturoznawstwo, etnologia, geografia, prawo, ekonomia)

**WARSZAWA
28 LUTEGO – 14 MARCA 2021 r.**

- WYKŁADY I SEMINARIA
- MIĘDZYNARODOWY ZESPÓŁ WYKŁADOWCÓW
- SPOTKANIA I PROGRAMY KULTURALNE

Miejsce szkoły:
Studium Europy Wschodniej
Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Termin zgłaszania się do udziału w Szkole upływa 15 stycznia 2021r.
Wszelkie pytania proszę kierować na adres: wsl.studium@uw.edu.pl
Więcej szczegółów www.studium.uw.edu.pl
